

Till Social- och hälsovårdsministeriet

ÄRENDE

Utlåtande angående lagförslaget om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (Ärende STM029:00/2015)

UTLÅTANDE UPPGJORT AV

Förbundet De Utvecklingsstördas Väl

FÖR YTTERLIGARE INFORMATION

Annette Tallberg

040 674 72 47

annette.tallberg@fduv.fi

Lisbeth Hemgård

040 526 43 69

lisbeth.hemgard@fduv.fi

Utlåtande

Klientplanens ställning

Vi välkomnar förslaget om en klientplan, där det tydligt framgår vilka åtgärder som stöder och främjar personens förmåga att reda sig självständigt, vilka kommunikationsmetoder personen använder, på vilket sätt specialomsorger förverkligas utan begränsningsåtgärder samt vilka begränsningsåtgärder man kan bli tvungen att använda då personen ges specialomsorger. Vi önskar betona att de omnämnda kommunikationsmetoderna bör omfatta personens modersmål och eventuellt behov av alternativ och kompletterande kommunikation, AKK. Många personer med utvecklingsstörning (även vuxna) använder sig av t.ex. miner, gester och kroppsspråk för att uttrycka sig. Dessa bör också finnas omnämnda i planen för att personen ska kunna göra sig förstådd.

Vi anser att det är problematiskt att man inte kan besvära sig över klientplanen. Personens och de anhörigas/närståendes möjligheter att påverka planens innehåll är därmed begränsade. Anhöriga och närstående som känner personen väl kan ge värdefull information

kring orsakerna till att en person med utvecklingsstörning uppvisar utåtagerande beteende. Därför är det viktigt att deras åsikter beaktas och att det i planen också framgår vilka kommunikationsmetoder och eventuella begränsningsåtgärder de anhöriga och personen själv förespråkar. För att trygga det preventiva rättskyddet bör personen själv och/eller anhöriga ha möjlighet att besvära sig över klientplanens innehåll gällande dessa metoder.

42 § a Om skyldigheter för den som ger service

Ofta kan det vara något i omgivningen som kan orsaka ett utåtagerande beteende och därför är det välkommet att serviceproducenter åläggs större skyldighet att planera utrymmen och personalresurser så att de verkligen motsvarar individens behov. FDUV önskar att man i motiveringarna ytterligare betonar betydelsen av att boendelösningarna är tillräckligt småskaliga och individuellt anpassade, eftersom många personer uppvisar oroligt beteende i stora enheter.

Serviceproducenterna borde också åläggas större skyldighet att erbjuda kompetenshöjande utbildning för personal. Om personalen erbjuds tillräcklig fortbildning kring frågor som berör utåtagerande beteende kan det i bästa fall leda till en minskning av begränsningsåtgärder.

Gällande 42 § a om skyldigheter för den som ger service föreslår vi att formuleringen i pkt 3:

”verksamhetsenheten **driver fram** att arbetsformer som är alternativa och rehabiliterande i förhållande till begränsningsåtgärder tas i bruk”

ersätts med:

”verksamhetsenheten **främjar** användandet av alternativa och rehabiliterande arbetsformer framom användandet av begränsningsåtgärder”

Vidare anser vi att formuleringen i pkt 4:

”de begränsningsåtgärder man bedömer att man måste använda när personen ges specialomsorger”

är olycklig då den kan förstås som att tvång alltid bör (måste) användas då personen erhåller specialomsorger. Vi föreslår att formuleringen ersätts med följande:

”de begränsningsåtgärder som man bedömer att man kan bli tvungen att använda i samband med att personen ges specialomsorger”

Vi vill också påpeka att den svenska översättningen genomgående talar om ”ledargrupp för specialomsorger”. Den rätta benämningen är ledningsgruppen för specialomsorger.

42 § b Stärkande av självbestämmanderätten

Begränsningsåtgärder kan upplevas olika av olika människor och en del begränsningsåtgärder kan upplevas som traumatiserande. Därför bör i motiveringarna förtydligas att individens åsikter om vilka begränsningsåtgärder som kan komma ifråga bör utredas och registreras i klientplanen.

Viktigt att arbetet med Lagen om självbestämmande fortskrider

För att kunna ratificera FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är det välkommet att det i lag nu införs under vilka förutsättningar begränsningsåtgärder kan användas. FDUV vill betona att det är viktigt att arbetet med självbestämmandelagstiftningen fortskrider, så att det finns en heltäckande lagstiftning angående självbestämmande också efter att arbetet med att sammanslå specialomsorgslagen och handikappservicelagen har slutförts.

Vi undrar också vilken lag som ska omfatta personer med neuropsykiatrisk diagnos (t.ex. autismspektrumtillstånd)? Personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar utsätts för många begränsningsåtgärder, men det är oklart om de omfattas av bestämmelserna kring främjande av självbestämmande samt reglering av användning av begränsningsåtgärder. Vi anser att bestämmelserna också bör omfatta dessa personer.

Vi hoppas också att förslagsvis Institutet för hälsa och välfärd (THL) ges i uppdrag att samla in och följa upp statistik över använda begränsningsåtgärder. Detta bör göras dels för att klarlägga hur situationen ser ut, dels för att kunna reagera om någon enhet uppvisar stor användning av begränsningsåtgärder och då kunna utreda orsakerna till varför användningen är så omfattande.